

SONITA

- ELEVARK

Foto: TAG/TRAUM Filmproduktion

I skal nu se og arbejde med dokumentarfilmen "Sonita". Filmen handler om den afghanske teenager Sonita, der er flygtet til Iran, hvor hun bor med sin søster og niece. Sonita drømmer om at blive rapper og skriver bl.a. sangtekster, der protesterer imod, at afghanske piger bliver solgt som brude. Sonita oplever mange forhindringer på sin vej mod at nå drømmen om en rap-karriere. I Iran og Afghanistan er det ikke ærbart for kvinder at synge og udtrykke sig gennem musik. Og en dag får Sonita at vide, at hun selv skal sælges som brud. "Sonita" er instrueret af den iranske kvindelige filminstruktør Rokhsareh Ghaemmaghami, der selv kommer til at spille en væsentlig rolle i filmen.

Fag: Dansk, samfundsfag & sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab

Niveau: 8.-10. klasse

Formål:

- I skal kunne forklare forskellen på kvinders levevilkår og normer for kvinder i Danmark, Iran og Afghanistan.
- I skal kende og forklare forskellen på Sonita og Sonitas mors kultur og identitet.
- I skal kunne tale om de udfordringer dokumentaren har som genre.
- I skal kunne perspektivere til ligestillingsproblematikker i Danmark og verden.

FILM

Før filmen

Individuelt: Læs herunder uddrag fra artiklen "[Instruktør om afghanske Sonitas skæbne](#)" (Politiken, 2016). Artiklen handler om filminstruktørens tanker om kvinders muligheder i Iran og Afghanistan:

»Jeg bliver altid spurgt, om det er svært for kvinder at lave film i Iran. Hård censur gør det svært for alle iranske filmskabere. Men at være kvinde gør det ikke mere svært. Der hersker en del misforståelser om, at Iran er ligesom Saudi-Arabien«, sagde instruktøren Rokhsareh Ghaemmaghami i januar i år til Indiewire under filmfestivalen Sundance. »Jeg er uddannet både på animationslinjen og på instruktørlinjen på filmstudiet i Teheran. På animationslinjen var vi kun kvinder. På instruktørlinjen var der 20 mænd og 15 kvinder. Selv om Irans styre er islamisk, så er omkring 20 procent af skaberne af fiktionsfilm kvinder, og omkring 35 procent af dokumentaristerne er kvinder«, sagde Rokhsareh Ghaemmaghami i Amsterdam, hvor jeg mødte både hende og hendes nyeste films hovedperson, Sonita Alizadeh.

Der har længe været talt om en bølge af feministiske instruktører i Iran. Rokhsareh Ghaemmaghami er på grund af sin succes med 'Sonita' en af de mest aktuelle. Men hun er ikke en af de mest åbenmundede systemkritikere, sagde hun selv i Amsterdam:

»Jeg kommenterer aldrig den iranske regerings opførsel. Men jeg vil gerne sige, at 'Sonita' er en film, der desværre ikke har nogen mulighed for at blive vist i Iran. Det er en film om en afghansk pige, der rapper, og i Iran er regeringen meget striks vedrørende musik som rap og piger, der ikke tildækker deres hår med slør. I 'Sonita' er der en scene fra USA, hvor Sonita ikke dækker sit hår til. Hvis du vil vide, hvorfor man ikke må vise en scene som den i Iran, må du selv spørge den iranske regering«.

I Afghanistan er der til sammenligning med i Iran ikke lige så restriktiv lovgivning imod musik. Fra barnsben elskede Sonita Alizadeh hiphop og rappede selv. I smug. Og skrev sine tanker ned i tekstform. Hun hadede udsigten til at skulle giftes væk mod betaling som et stykke kød, og hun hadede i det hele taget, at andre skulle bestemme over hendes liv. Hun havde set skoleveninder og en søster ende i ægteskaber, hvor de blev kuet af mænd, der slog dem for at få dem til at makke ret. Som var pigerne kvæget. For Rokhsareh Ghaemmaghami har mødet med Sonita Alizadeh betydet, at instruktøren har involveret sig aktivt i kampen mod børneægteskaber. Og at hun fået lejlighed til i mange interviews at oplyse om forskellen på kvinders rettigheder i forskellige muslimske lande og sætte en tyk streg under, at veluddannede iranske kvinder ikke er et særsyn:

»I Iran er 65 procent af de universitetsstuderende kvinder, og det er ikke et spørgsmål om, hvorvidt piger skal gå i skole eller ej. De skal gå i skole. I Afghanistan er spørgsmålet stadig, om piger skal have lov til at gå i skole. Iran har en masse problemer med kvinders rettigheder og med menneskerettigheder, men ikke på det område.«.

Jeres forventninger til filmen

I grupper: Tal om følgende spørgsmål:

1. Hvilke forskelle er der ifølge instruktøren på at være kvinde og pige i Iran og Afghanistan?
2. Hvad forventer I, at filmen viser om normer og forventninger til afghanske flygtningepiger som Sonita?
3. Hvordan forventer I, at Sonitas liv adskiller sig fra jeres eget? Tror I, at I har nogle ting tilfælles med Sonita? Fx at I på nogen måde deler samme kultur?

Se og arbejd med filmen

I skal nu se "Sonita". Når I har set filmen, skal I arbejde med filmens [dramaturgi](#), dvs. hvordan filmen er skruet sammen. I skal bl.a. arbejde med [personerne](#) i filmen, filmens [konflikter](#) og filmens forløb. Filmen er lang, og der er mange detaljer at holde øje med. Det kan være en fordel, hvis I deler klassen op i tre grupper:

1. Den ene gruppe skal holde særligt øje med hovedpersonen Sonita.
2. Den anden gruppe skal holde særligt øje med Sonitas mor.
3. Den tredje gruppe skal holde særligt øje med filminstruktøren.

Sonitas kultur og identitet

I par: Lav en personkarakteristik af hovedpersonen Sonita i [wordle](#).

Start med at skrive de ting ind i jeres wordle, der beskriver Sonita som person:

1. Hvilke egenskaber har hun?
2. Hvordan ser hun ud?
3. Hvad siger og mener hun?

Skriv derefter ind, hvad der udgør Sonitas kultur ifølge filmen:

1. Hvad gør hun?
2. Hvor finder hun inspiration?
3. Hvilke ting påvirker hendes kultur?
4. Hvilke personer påvirker hendes kultur?

I klassen: Tal om, hvordan filmen portrætterer Sonita:

1. Lever det billede, som filmen giver af Sonita, op til de forventninger, I havde til en afghansk flygtning?
2. Hvilke normer og forventninger til afghanske og iranske piger bryder Sonita med?
3. Hvad bliver konsekvensen af hendes normbrud?
4. Synes I konsekvenserne er positive eller negative eller begge dele?

Morens kultur

Sonitas mor er en af filmens centrale [bipersoner](#). Sonita og Sonitas mor er i familie og kommer begge oprindeligt fra Afghanistan. Men de er alligevel forskellige og gør kultur meget forskelligt.

I grupper: Diskuter følgende spørgsmål:

- Hvad udgør Sonitas mors kultur? Hvordan taler Sonitas mor om kultur?
- Hvad, tror I, præger Sonitas mors forventninger til en afghansk pige?
- Kan I forstå morens tanker og handlinger?

Opstil sammen en [aktantmodel](#), hvor subjektet er Sonita. Diskuter, hvad der er Sonitas objekt? Hvem, mener I, er modstander, hjælper, giver og modtager? Hvilken rolle, mener I, at moren får? Hvilken rolle spiller normer for deres forhold?

Filmens forløb og [konflikt](#)

Filmen viser konflikter på to niveauer:

- En ydre konflikt: At Sonita er i konflikt med sine omgivelser.
- En indre konflikt: Sonitas indre dilemma.

I klassen: Tal om de to konfliktniveauer i filmen:

1. Hvad består den ydre konflikt af? Hvordan bliver den ydre konflikt vist?
2. Hvem hjælper Sonita med at løse den ydre konflikt?
3. Hvad består den indre konflikt af? Hvordan bliver den indre konflikt vist?
4. Hvem hjælper Sonita med at løse den indre konflikt?

I par: Opstil filmens forløb i en [berettermodel](#). Hvornår topper konflikten, og hvordan bliver den løst? Bliver den overhovedet løst?

Filmens [plot og præmis](#)

I klassen: Se Sonitas musikvideo igen: [Sonitas video](#)

1. Hvad er Sonitas budskab i videoen?
2. Hvilke visuelle og sproglige symboler og metaforer benytter Sonita i sin video?
3. Sonita har et tydeligt budskab i sin musikvideo. Men hvad er selve filmens budskab? Hvad tror I, instruktøren gerne vil sige med filmen?

Genre: Dokumentarfilm

Dokumentarfilm er en filmgenre, hvor en instruktør fortæller en virkelig historie om virkelige mennesker. Instruktøren vælger, hvordan historien skal fortælles. Det er almindeligt at bruge interview og [voice over](#) i dokumentarfilm, men instruktøren kan også vælge at dramatisere eller iscenesætte dele af filmen for at understrege eller forklare en bestemt pointe eller en vigtig del af historien.

Så selv om en dokumentarfilm handler om virkeligheden, viser den altid en bearbejdet virkelighed. Instruktøren har truffet en masse valg for at fortælle sin historie så effektivt som muligt. Fx har instruktøren valgt, hvilke [scener](#), der skal med i filmen og hvilke, der skal klippes ud. Instruktøren kan også påvirke fortællingen ved at bruge [filmiske virkemidler](#).

Læs mere om dokumentarfilm her, hvis I har lyst til at få mere viden: [Fat om dokumentarfilm](#).

I par:

1. Hvordan kan man se, at "Sonita" er en dokumentarfilm?
2. Hvordan kan man se, at instruktøren har "bearbejdet" virkeligheden? Er der fx scener, der er mere spændende end andre? Hvordan tror I, den spænding er blevet skabt?

Dokumentarfilmen indeholder flere undergenrer. "Sonita" er i starten et eksempel på en klassisk dokumentarform, hvor instruktøren filmer og interviewer Sonita uden at blande sig i hendes liv. Men på et tidspunkt ændrer filmen form og bliver mere personlig, fordi instruktøren bliver en del af filmen og påvirker historiens gang. Nogle mener, at instruktøren faktisk bryder med reglerne for, hvordan man laver dokumentarfilm.

Individuelt: Læs herunder uddraget fra anmeldelsen "[Bliver Sonita barnebrud eller får hun et rap-gennembrud](#)" (Politiken, 2016) af Søren Vinterberg:

Barnebrud i en mellemøstlig provinsby eller internationalt gennembrud som hiphopkunstner?

Noget af et valg og fremragende stof til en højaktuel historie om verden lige nu. Men desværre har filmen et formelt, men alvorligt problem, som Roksareh Ghaemmaghami selv strejfer med genrebetegnelsen *creative documentary* [...]: Som instruktør griber hun ind i Sonitas liv og hjælper hende aktivt gennem flere af udfordringerne. Moralsk forståeligt og skrupsympatisk at hjælpe pigebarnet, ja, men stik 'imod reglerne' for dokumentarister. Og i mine øjne også undergravende for Sonitas overbevisningskraft som 'skuespiller' (ja, netop ikke bare sig selv) i flere tidlige sekvenser, hvor hun virker så optimistisk, som havde hun allerede overvundet alle hindringer. Måske er de scener faktisk optaget senere, måske ikke. Men det svækker den ellers så stærke film som dokumentar og dermed debatindlæg, at tvivlen kan opstå. Så havde man næsten hellere set en rigtig fiktionfilm.

I klassen:

1. Hvad tænker I om Søren Vinterbergs kritik af, at instruktøren blander sig i Sonitas liv og bryder med reglerne for dokumentarfilm?
2. Hvornår begynder instruktøren at blande sig i virkeligheden? Synes I, det ødelægger noget ved filmen?
3. Ville I selv have gjort det samme som instruktøren? Hvorfor/hvorfor ikke?
4. Hvad tror I, der var sket for Sonita, hvis instruktøren ikke blandede sig i hendes liv? Hvad ville det betyde for filmens budskab?

Hvis I vil læse mere om Sonita, og hvordan det er endt hende, kan I følge hende på Facebook: [Sonitas facebookside](#)

Efter filmen – holdninger og handling

Barnebrude

Filmen behandler en problematik, der er udbredt i store dele af verden; nemlig barnebrude. Problemet med barnebrude findes bl.a. på grund af forskellige samfunds traditionelle normer og forventninger til piger og kvinder. Forventningerne handler primært om, at kvinderne skal føde børn, passe hjemmet og ikke have for meget medbestemmelse. Man kalder sådanne samfund patriarkalske.

I par: Klik på linket og undersøg, hvor stort problemet med barnebrude er: [Hvor mange bliver barnebrude?](#)

- Tal om grafikken. Er der noget, der overrasker jer? Find ud af, hvor i verden problemet er mest udbredt.

Individuelt: Læs artiklen om CAREs projekt i Nepal, hvor de arbejder med at ændre normer for drenge og piger.

Hvad nu, hvis vi kan skabe sociale ændringer ved at fokusere på opfattelser frem for realiteter? I "The Tipping Point initiative" i Nepal og Bangladesh tager CARE og lokale samarbejdspartnere fat i det, som virker umuligt og vender det til muligheder.

I adskillige landsbyer i Nepal har CARE og deres samarbejdspartnere på mindre end to år inspireret unge til at stoppe diskriminering på baggrund af køn. På steder hvor drenge aldrig havde opholdt sig i et køkken, laver de nu mad i al offentlighed i madlavningskonkurrencer, hvor dommerne er piger. Langsomt begynder beboerne i landsbyerne at forstå, at kønsopdelt arbejde ikke er en naturgiven ting, men drevet af samfundet. Ændringerne i opfattelsen af kønsroller har resulteret i, at drenge er begyndt at tage ansvar for pligter i hjemmet for at støtte deres søstre og mødre.

På samme måde sker der ændringer i fjerntliggende landsbyer i Bangladesh . Unge piger som for bare et år siden ikke engang fik lov at gå uden for deres hjem uden opsyn, danner nu nye fællesskaber og deltager i fodboldturneringer med støtte fra deres familie og lokalsamfundet. At piger begynder at påtage sig, hvad der tidligere er blevet opfattet som overvejende "maskuline roller", skaber et skifte i forhold til, hvordan lokalsamfund opfatter pigers potentialer, og hvordan piger ser dem selv. (Oversættelse: Trine Hvam Madsen)

Læs hele artiklen på engelsk her: [Child marriage: What do social norms have to do with it?](#) (15. nov., 2016)

Se evt. også den korte video med 12-årige Oli, der mener drenge også skal kæmpe for ændring af kønsrollerne: [Oli, 12, making a difference to stop forced marriage in Bangladesh – Plan UK](#) (20.april 2012).

I grupper: Forestil jer, at I er en del af CARE eller en anden hjælpeorganisation og at jeres opgave er at skabe mere ligestilling mellem kønnene. Det vil sige, at det ikke kun er piger og kvinder, der skal passe børn, lave mad og passe hjemmet. Men at begge køn skal deles om opgaverne i hjemmet og uddanne sig. Og at både piger og drenge må bestemme over deres eget liv og deres krop.

1. Brainstorm og find på nogle traditionelle normer I gerne vil ændre.
2. Find på ideer, der kan ændre på traditionelle normer, der gælder drenge og piger. I må gerne tænke ud af boksen og finde på ting, der måske er ugenneførlige.
3. Fremlæg de to bedste ideer for jeres klassekammerater.

Ligestilling i Danmark

Officielt er Danmark er et land, hvor der er ligestilling mellem kønnene. Det vil sige, at mænd og kvinder har lige rettigheder og muligheder. I Danmark har vi endda en ligestillingsminister, der skal sørge for, at mænd og kvinder får lige muligheder for fx at få en uddannelse og komme i arbejde. Men selv om vi i Danmark har officiel ligestilling, har vi stadig ikke absolut ligestilling på alle fronter.

Individuelt: Læs herunder uddrag fra artiklerne "[Danmark sakker bagud i den internationale kamp for ligestilling](#)" udgivet i Information i 2016 og "[Kvinder laver mad, og mænd reparerer ting](#)" fra dr.dk, 2016:

Danmark sakker bagud i den internationale kamp for ligestilling

Mens vores nordiske naboer topper listen over de mest ligestillede lande i verden, glider Danmark ned ad ranglisten.

Det fremgår af den årlige ligestillingsrapport fra World Economic Forum (WEF), *Global Gender Gap Report 2016*, hvor Danmark falder fra en 14. plads i 2015 til at være nummer 19 ud af 144 lande på dette års liste.

Island, Finland, Norge og Sverige er henholdsvis nummer 1, 2, 3 og 4. Det er andet år i træk, at Danmarks synker ned ad listen.

»Danmarks startede på et meget højt niveau for nogle år siden, men fremskridtene har været meget større i de andre nordiske lande – derfor falder Danmark bagud,« siger Till Leopold, som er økonom hos WEF og medforfatter til rapporten.

»Overordnet set er Danmarks fremskridt gået i stå,« tilføjer han.

Den nye rapport viser blandt andet, at andelen af kvindelige ledere i Danmark er lavere end i resten af Norden: Danmark kan mønstre 27 pct. kvindelige ledere i både den private og den offentlige sektor, mens Sverige har 40 pct., Island 38 pct. og Norge 36 pct.

Desuden er danske kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet faldet fra 76,5 i 2012 til 74,9 pct. i 2016, mens tallene er steget i alle andre nordiske lande.

Kvinder laver mad, og mænd reparerer ting

For omkring 50 år siden arbejdede danske kvinder i gennemsnit 4 timer og 46 minutter i hjemmet om dagen. Kvinderne passede fx børn, lavede mad og gjorde rent. Mændene arbejdede kun 29 minutter i hjemmet om dagen. Til gengæld arbejdede mændene mange flere timer uden for hjemmet end kvinderne.

Mænd hjælper mere til i dag

Jens Bonke forsker i, hvordan mænd og kvinder arbejder. Han siger, at mænd og kvinder fordeler arbejdet i hjemmet meget anderledes i dag end for 50 år siden.

- I dag arbejder kvinderne meget mere uden for hjemmet, og mændene hjælper meget mere til i hjemmet, siger Jens Bonke. Kvinder arbejder dog stadig lidt mere i hjemmet end mænd. I gennemsnit arbejder kvinder en time mere i hjemmet hver dag end mænd.

Både kvinder og mænd bruger tid på børn

Mænd og kvinder laver meget forskelligt arbejde i hjemmet, siger Jens Bonke.

Kvinder laver mest mad, gør rent eller andet husligt arbejde. Mænd laver mest gør-det-selv arbejde, som for eksempel at reparere en cykel eller at sætte en lampe op. - Men mænd og kvinder bruger næsten lige meget tid på at være sammen med deres børn. Det er meget anderledes end tidligere, siger Jens Bonke.

I klassen: Diskutér følgende spørgsmål:

1. Hvorfor tror I, at der er så få kvinder i topjobs i Danmark?
2. Hvorfor tror I, at det stadig er kvinder, der laver mest arbejde i hjemmet?
3. Hvorfor tror I, at der er forskel på, hvilket arbejde i hjemmet mænd og kvinder laver? Kunne det ikke ligeså godt være omvendt?
4. Hvordan ser det ud hjemme ved jer? Passer jeres familie ind i statistikken?
5. Hvordan vil du selv gerne have det, når du engang skal have et arbejde og måske en familie? Er det ok, som ligestillingen er nu? Eller er der behov for ændringer og nye normer?
6. Hvordan tror I selv, I kan være med til at ændre på kønsnormerne?

